

2.5.2 DEFINISANJE POTREBNIH DOKUMENATA I PROCESA NA UNIVERZITETU CRNE GORE

Akronim projekta:	WBCInno
Pun naziv projekta:	Modernizacija univerziteta Zapadnog Balkana kroz jačanje struktura i usluga za transfer znanja, istraživanje i inovacije
Broj projekta:	530213-TEMPUS-1-2012-1-RS-TEMPUS-JPHES
Program:	TEMPUS
Koordinator:	UKG – Univerzitet u Kragujevcu
Početak projekta:	Oktobar, 2012
Trajanje projekta:	36 meseci

Apstrakt	Data je analiza i pregled postojeće legislative i procesa potrebnih za dobro upravljanje i osiguranje kvaliteta u oblasti transfera znanja, istraživanja i inovacija na Univerzitetu Crne Gore. Na osnovu date analize definisani su dokumenti i procedure potrebni za unapređenje u oblasti.
----------	---

KONTROLNI LIST DOKUMENTA

Naslov:	Definisanje potrebnih dokumenata i procesa na Univerzitetu Crne Gore
Radni paket:	WP2 – Jačanje postojećih univerzitetskih struktura i osnivanje pet Kancelarija za poslovnu podršku u skladu sa fokusom i prioritetima koji su definisani u Univerzitetskoj inovacionoj platformi
Datum poslednje verzije:	03/11/2014
Status:	Radna verzija
Verzija dokumenta:	v.02
Naziv dokumenta:	Definition of Required Documents and Processes – UM v02.doc
Broj strana:	11
Nivo diseminacije:	Lokalni/Regionalni nivo

VERZIJE I LISTA IZMENA

Verzija	Datum	Opis	Partneri uključeni na izradi dokumenta
v.01	20/06/2014	Prva verzija dokumenta	UM (Mileta Janjić, Tatjana Knežević)
v.02	03/11/2014	Druga verzija dokumenta	UM (Mileta Janjić, Tatjana Knežević)

SADRŽAJ

KONTROLNI LIST DOKUMENTA.....	2
VERZIJE I LISTA IZMENA	2
SADRŽAJ.....	3
1. Uvod.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. PREGLED REGULATIVE PO VIDOVIMA TRANSFERA ZNANJA I TEHNOLOGIJE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. AKTUELNA REGULATIVA, UKLJUČUJUĆI I PROCEDURE, KOJOM SE DELIMIČNO ILI U POTPUNOSTI DEFINIŠE NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD I NEKI SEGMENTI TRANSFERA ZNANJA I TEHNOLOGIJA	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. DEFINISANJE POTREBNIH DOKUMENATA I PROCEDURA.....	10

1. Uvod

Zakon o visokom obrazovanju u Crnoj Gori iz 2003. godine je ukinuo status pravnog lica organizacionim jedinicama i definisao univerzitete kao pravna lica koja u svom sastavu mogu imati organizacione jedinice, kao što su fakulteti, akademije, instituti i visoke stručne škole. Regulativa i procedure kojima su fakulteti uređivali nastavna i naučna pitanja su prestali da važe, a univerziteti su, ušli u proces donošenja pravila i procedura koji bi bili jedinstveni za sve organizacione jedinice univerziteta. Univerzitet Crne Gore (u daljem tekstu Univerzitet), kao jedini državni univerzitet u Crnoj Gori, nije u potpunosti doneo akta kojima bi se izvršila tranzicija uređivanja rada sa pojedinih organizacionih jedinica na integrisani univerzitet.

U cilju bolje harmonizacije aktivnosti među partnerskim univerzitetima zemalja Zapadnog Balkana, analiza postojeće regulative u oblasti transfera znanja, istraživanja i inovacija je sprovedena i prezentovana u skladu sa već provedenom aktivnostima u "WP.2.1 Benchmarking assesment of existing university structures and services in the areas of knowledge transfer, research and innovation". Preciznije, u skladu sa usvojenim ishodom aktivnosti " 2.1.3 Development of Template for individual benchmarking report", analiza je generalno struktuirana prema vidovima transfera znanja i tehnologija koji trebaju da se ostvaruju na univerzitetima i data u poglavlju 2.

U poglavlju 3. dat je pregled osnovnih postojećih dokumenata na Univerzitetu sa akcentom na delove koji se odnose na transfer znanja, istraživanje i inovacije.

Dokument predstavlja inicijalni materijal koji treba bude zajednička osnova svim univerzitetima Zapadnog Balkana, učesnicima u WBCInno projektu da sprovedu usaglašenu analizu stanja, a u narednim aktivnostima daju preporuke za unapređenje.

2. Pregled regulative po vidovima transfera znanja i tehnologije

---

1. Saradnja u oblasti istraživanja i razvoja, ugovori za istraživačke projekte, naučne/tehničke usluge

Statut Univerziteta Crne Gore definiše okvir za naučno-nastavni, naučnoistraživački i umetnički rad na Univerzitetu. Rektor Univerziteta, na predlog dekana organizacionih jedinica ili predsednika Upravnog odbora Univerziteta sklapa ugovore o realizaciji projekata sa domaćim i stranim klijentima, koji uključuju i izradu stručnih studija, pružanje usluga ovlašćenih laboratorija, izdavanje atesta, davanje konsultantskih i drugih usluga.

Sticanje, raspodjela i korišćenje vlastitih prihoda i prihoda od grantova Univerziteta i načini sticanja prihoda i raspodele regulisani su Statutom. Organizacione jedinice Univerziteta, u skladu sa svojim potrebama, donele su pravilnike kojima se reguliše sticanje, raspodela i korišćenje sredstava pojedinih organizacionih jedinica.

2. Komercijalizacija istraživanja i razvoja

Statutom Univerziteta je definisano da Univerzitet može samostalno ili na predlog organizacione jedinice osnivati centre i laboratorije, radi ostvarivanja naučno-istraživačkog rada i sticanja profita, ili neposredno pružati usluge trećim licima pod komercijalnim uslovima, u okviru djelatnosti za koje ispunjava propisane uslove.

Univerzitet može, radi komercijalizacije naučnih rezultata, otkrića ili патената i umjetničkih ostvarenja, ili podsticanja saradnje sa privredom, biti osnivač ili suosnivač privrednih društava.

U realizaciji navedenih djelatnosti Univerzitet ostvaruje dobit koja se može koristiti isključivo za unapredjenje djelatnosti Univerziteta.

Obavljanje djelatnosti u cilju usavršavanja i ostvarivanja naučno-istraživačkog rada, i sticanja profita uređuje Upravni odbor posebnim aktom.

3. Preduzetništvo

Ne postoji dokumenti kojima se definiše preduzetništvo na Univerzitetu.

4. Mobilnost studenata

Mobilnost studenata je šire definisana *Statutom Univerziteta* i *Pravilima o mobilnosti studenata*.

Prepis na studije sa istih, odnosno srodnih studijskih programa i prava po osnovu mobilnosti studenata ostvaruju se u skladu sa pravilima koja utvrđuje Senat, na predlog Vijeća organizacione jedinice Univerziteta.

Ovim pravilima bliže se uređuju osnovna načela mobilnosti studenata na Univerzitetu Crne Gore, vrsta i trajanje mobilnosti, postupak prijave, studentska dokumenta, prava i obaveze studenata, kao i druga pitanja vezana za sprovođenje programa mobilnosti.

Programi mobilnosti na nivou Univerziteta realizuju se preko Službe za međunarodnu i međuuniverzitetsku saradnju Rektorata Univerziteta, u saradnji sa prodekanima za nastavu, odnosno međunarodnu saradnju na organizacionim jedinicama Univerziteta.

5. Studentski projekti sa privredom

Ne postoje procedure ili dokumenti kojima se definiše ovaj segment.

6. Mobilnost sa industrijom

Statut Univerziteta predviđa mogućnost angažovanja u realizaciji nastave istaknutih naučnika, stručnjaka iz prakse, po pravilu sa doktoratom nauka i umetnika. Odluku o njihovom angažovanju donosi dekan, odnosno rukovodilac organizacione jedinice, na osnovu izvještaja komisije iz oblasti angažovanja, a po ovlaštenju Senata. Statuti organizacionih jedinica definišu uslove, postupak i način angažovanja istaknutih naučnika, stručnjaka i umetnika. Procedure za mobilnost nastavnika i saradnika sa Univerziteta u privredne organizacije (industriju) nije predviđena postojećom regulativom Univerziteta.

7. Uključenje predstavnika industrije u razvoj studijskih programa

Statut Univerziteta predviđa da Univerzitet samostalno i preko organizacionih jedinica sprovodi postupak samovrednovanja, odnosno evaluacije i ocjene kvaliteta svojih studijskih programa i uslova rada i izvještaje dostavlja Upravnom odboru Univerziteta, Senatu i Savjetu za visoko obrazovanje. U proceduri za razvoj studijskih programa predviđeno je formiranje komisije za izradu ili poboljšanje studijskih programa u koje mogu biti uključeni i predstavnici privrednih organizacija zainteresovanih za razvoj određenog studijskog programa.

Samovrednovanje se sprovodi kontinuirano (godišnje i periodično u intervalima koje utvrdi Senat), putem anketa, kontrole kvaliteta, metoda i redovnosti nastave, analize rezultata ispita i na drugi način.

8. Celoživotno učenje

Ono što valja pomenuti je i da je od nedavno na Univerzitetu omogućena obuka kroz cjeloživotno učenje, gdje se kao inicijatori programa mogu naći privredni subjekti, tako da se u narednom periodu i kroz tu sponu mogu očekivati nove aktivnosti povezivanja akademske zajednice sa privredom. Inace, ne postoje dokumenti kojima se definiše ova oblast, osim što se u Statutu Univerziteta predviđa da organizaciona jedinica u okviru svoje djelatnosti može realizovati programe permanentnog (doživotnog) obrazovanja van okvira studijskih programa za koje je akreditovana.

9. Obezbedjenje kvaliteta

Na Univerzitetu se samovrednovanje sprovodi kontinuirano (godišnje i periodično u intervalima koje utvrdi Senat), putem anketa, kontrole kvaliteta, metoda i redovnosti nastave, analize rezultata ispita i na drugi način. U tu svrhu formiran je Sistem za obezbeđenje i unapređenje kvaliteta - QAS. Rad ovog Sistema regulisan je dokumentima:

- Odluka o implementaciji QAS-a
- Odluka o imenovanju Odbora,
- Pravilnik o organizaciji i radu QAS-a i
- Poslovnik o radu Odbora.

3. Aktuelna regulativa, uključujući i procedure, kojom se delimično ili u potpunosti definiše naučnoistraživački rad i neki segmenti transfera znanja i tehnologija

---

1. Statut Univerziteta Crne Gore (usvojen 2006. godine) okvirno uređuje pitanja naoččno-nastavnog, naučno-istraživačkog, stručnog ili umetničkog rada, postupak izbora u akademska zvanja; način ostvarivanja prava i obaveza osoblja i studenata; organizovanje osoblja i studenata; obezbeđenje kvaliteta studijskih programa, nastave i uslova studiranja, kao i druga pitanja značajna za rad Univerziteta.

Naučno-istraživački rad je vrlo defisan članovima 79.

Mobilnost studenata je definisana 62 Statuta Univerziteta, a detaljno je definisana Pravilima o mobilnosti studenata.

Mogućnost angažovanja istaknutih naučnika, stručnjaka i umetnika predviđeno je Statutom samo u delu koji se odnosi na ostvarivanje dela nastave na nastavnom predmetu (član 94. Statuta), a detalji angažovanja su bliže definisani statutima organizacionih jedinica.

Celoživotno učenje je okvirno definisano članom 79.

Obezbeđenje kvaliteta, samovrednovanje i ocjena je definisano u članovima 71. i 72.

2. Zakon o naučnoistraživačkoj djelatnosti (donijet 2010. godine) Ovim zakonom uređuju se organizacija, uslovi i način finansiranja naučnoistraživačke djelatnosti i druga pitanja od značaja za obavljanje ove djelatnosti: razvoj i unapređenje naučno-istraživačke djelatnosti, podsticanje kvaliteta naučno-istraživačkog rada, definicija naučno-istraživačkih ustanova, istraživačka i naučna zvanja, kao i kaznene odredbe.

3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u rektoratu Univerziteta Crne Gore (usvojen 2008. godine). Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u unutrašnjoj organizacionoj jedinici Univerziteta Crne Gore - Rektoratu, uređuju se pitanja koja se odnose na:

- poslovne procese,
- unutrašnju organizaciju, i
- sistematizaciju radnih mjesta (poslova i zadataka).

Unutrašnja organizacija i sistematizacija treba da budu u funkciji realizacije poslovnih procesa.

Unutrašnja organizacija odnosi se, naročito, na:

- broj i vrstu unutrašnjih jedinica, i
- sadržaj grupa poslova koji se vrše u unutrašnjim jedinicama.

Sistematizacija radnih mjesta (poslova i zadataka) odnosi se, naročito, na:

- ukupan broj radnih mjesta,
- broj i sistematizaciju radnih mjesta u okviru unutrašnjih jedinica,
- uslove za obavljanje utvrdjenih poslova i zadataka,
- probni rad i njegovo trajanje, kao poseban uslov i
- opis utvrdjenih radnih mjesta.

4. Mjerila za izbor u akademska i naučna zvanja (usvojena 2006. godine) utvrđuje postupak i uslove izbora nastavnika i saradnika u akademska zvanja na Univerzitetu. Ova Mjerila se dovode u vezu sa osiguranjem kvaliteta naučno- istraživačkog rada akademskog osoblja Univerziteta.

5. Spisak svih relevantnih dokumenata Univerziteta Crne Gore

- Zakon o visokom obrazovanju
- Statut Univerziteta Crne Gore
- Kolektivni ugovor za Univerzitet Crne Gore
- Pravilnik o uslovima, kriterijumima i postupku upisa u prvu godinu studija
- Pravila studiranja na osnovnim studijama
- Pravila studiranja na postdiplomskim studijama
- Pravila doktorskih studija
- Mjerila za izbor u akademska i naučna zvanja
- Kodeks akademske etike
- Pravilnik o radu Suda časti
- Pravilnik o postupku i načinu nostrifikacije, odnosno ekvivalencije inostrane diplome i vođenje registra
- Pravilnik o ekvivalenciji stečenog obrazovanja
- Pravilnik o obrazovanju i stručnom usavršavanju
- Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Univerziteta Crne Gore
- Pravilnik o postupku izbora i pravima «Profesora emeritusa»
- Pravilnik o uslovima i postupku dodjeljivanja počasnog doktorata nauka
- Pravilnik o rješavanju stambenih potreba kadrova na Univerzitetu Crne Gore
- Pravilnik o rješavanju stambenih potreba saradnika, stručnog osoblja i neakademskog osoblja na Univerzitetu Crne Gore
- Akademski kalendar
- Odluka o postupku angažovanja akademskog osoblja Univerziteta Crne Gore
- Gore na drugim visokoobrazovnim ustanovama
- Statut Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore

4. Definisane potrebne dokumente i procedure

Analiza postojećih regulativa i procedura na Univerzitetu Crne Gore pokazala je da postoje oblasti koje nisu uređene neophodnim aktima. Posebno nisu regulisane aktivnosti koje se odnose na jačanje komunikacije i saradnje sa privrednim sektorom u cilju prenosa znanja inovacija i istraživanja i komercijalizacije istraživanja. Ovdje će biti predložena izrada opštih dokumenata koji treba da iniciraju donošenje odgovarajućih odluka, preporuka, uputstava i za definisanje procedura u ostvarivanju saradnje Univerziteta i njegovog okruženja. Pomenuta analiza postojeće regulative i procedura sprovedena je u okviru TEMPUS WBCInno projekta paralelno sa drugim komplementarnim aktivnostima inicirali su pokretanje analize stanja i preporuka daljih koraka u oblasti naučno istraživačkog sektora Univerziteta.

1. Komercijalizacija istraživanja i razvoja

Na Univerzitetu Crne Gore oblast komercijalizacije istraživanja nije uređena pravilnicima, niti postoji strategija koja uređuje ovu oblast. S obzirom da se na Univerzitetu godišnje objavi veći broj radova u naučnim časopisima sa SCI liste, postoji veliki potencijal za komercijalizaciju istraživanja koju treba urediti i podsticati.

2. Studentski projekti sa privredom

Takođe postoje jako dobri primjeri studentskih diplomskih radova koji su rađeni u saradnji sa privredom i u kojima su rešavani aktuelni problemi iz privrede. Pored odlične saradnje kako Univerziteta Crne Gore, tako i fakulteta u sastavu Univerziteta sa malim i velikim kompanijama oblast studentskih projekata sa privredom nije definisana na Univerzitetu, već se rešava od slučaja do slučaja.

3. Realizacija studentskih praksi

Ne postoje procedure ili dokumenti kojima se definiše ovaj segment, ali na velikom broju fakulteta u sastavu Univerziteta postoji obavezna studentska praksa koju su studenti dužni da obave u preduzećima, tako da je neophodno donijeti pravilnike kojima će biti bliže uređena oblast studentskih praksi.

4. Pravilnik o e-učenju na Univerzitetu Crne Gore

Za oblast transfera znanja zbog naglog razvoja tehnologija, komunikacija i upotrebe interneta potrebno je oblast e-učenja urediti pravilnicima i odlukama da bi Univerzitet ispratio najsavremenije tokove transfera znanja i tehnologija, i ispratio najmodernije tokove i trendove u toj oblasti.

5. Međuinstitucijska saradnja

Međuinstitucijska saradnja je jako bitna kako za male tako i za velike institucije kao što je Univerzitet Crne Gore. Zato je potrebno ovu oblast urediti pravilnicima i strategijom,

radi bolje saradnje kako na budućim projektima, tako i na razmjeni studenata i nastavnog i nenastavnog osoblja sa drugim partnerskim institucijama.

6. Inovaciona strategija

Inovacije predstavljaju jako bitan segment transfera tehnologija i znanja sa nivoa Univerziteta i istraživanja na nivo industrije i komercijalizacije. Zbog toga je neophodno donijeti pravilnike i strategiju kojima bi se podstakla i uredila ova oblast na Univerzitetu.

7. Internacionalizacija studija na Univerzitetu Crne Gore

Na Univerzitetu ne postoji regulativa kojom se definiše ova oblast. Pod internacionalizacijom studija podrazumijeva se unapređenje transfera znanja što boljom saradnjom sa partnerskim institucijama iz inostranstva.

8. Sistemski pristup pri konkurisanju na otvorene pozive u okviru Horizon2020

Apliciranje na otvorene pozive u okviru ovih FP6/FP7 projekata do sada se uglavnom svodilo na individualnu inicijativu profesora i naučnika sa Univerziteta Crne Gore. Međutim, novi ciklus poziva u okviru Horizon2020, u okviru koga je predviđeno 78 milijardi EUR za ciklus od 2014. godine do 2020. godine, zahtijeva sistemski pristup. To podrazumijeva stvaranje multidisciplinarnih timova na Univerzitetu i formiranje tima sa iskustvom u ovoj oblasti koji bi obavljao trening mlađih istraživača u kontekstu širenja baze istraživača koji imaju znanja i reference da uspješno apliciraju na međunarodne projekte. U svemu ovome se može očekivati podrška i od strane Ministarstva za nauku. Bilo bi značajno ovu oblastu urediti posebnim pravilnikom na Univerzitetu Crne Gore.

9. Donošenje procedura za saradnju Univerziteta sa kompanijama

Potrebno je donijeti procedure po kojima bi se postupalo u slučaju da je neka kompanija zainteresovana za određenu tehnologiju ili iskaže interesovanje za saradnju sa univerzitetom. Takođe treba donijeti pravilnike kojima bi se podsticali profesori i istraživači za prenos znanja ili tehnologija privredi.

10. Definisane vlasništvo nad intelektualnom svojinom na univerzitetu

Treba donijeti pravilnike kojim bi se definisalo vlasništvo nad intelektualnom svojinom na Univerzitetu ali i uslovi pod kojima bi se ona mogla ustupati kompanijama.

11. Otvaranje start-up i spin-off kompanija od strane profesora i istraživača

Donošenje dokumenta kojim bi se definisali načini dobijanja saglasnosti od univerziteta, kako bi profesor ili istraživač pokrenuo sopstveno preduzeće, kao i načini na koji profesori obaveštavaju univerzitet o osnovanoj kompaniji.